

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

40 Internis pars dena quater virtutib. ornat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

C. XIII. PALEA.

[Item Augustinus de vera religione, cap. 49. & cap. 50.]

Locutio divinarum scripturarum secundum cujusque linguae proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua, sua quaedam propria genera locutionum, quae cum in aliam linguam transferuntur, videntur absurda.

C. XV. PALEA.

[Item Hieronymus ad Pammachium, epist. 52. cuius intitutio est: Christiani interdum pudori est.]

Ecclasiastica interpretatio, etiam si habet eloquii venustatem, dissimulare eam debet, & fugere a, ut non otiosus philosophorum scholis, paucisque discipulis, sed universis loquatur hominum generi.

C. XVI. ¶ Propter opprobrium senectutis, a parvulis, & minimis non erubescat discere episcopus.

Item Clemens Papa, epist. 5.

Nullus episcopus b propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis a parvulis, vel minimis c eruditus, si quid forte est utilitatis, aut salutaris, inquirere negligat. Qui enim rebelleter vivit, & discere atque agere bona recusat, magis diaboli, quam Christi membrum esse offenditur: & potius infidelis, quam fidelis monstratur.

DISTINCTIO XXXIX.

Ecce plenarie monstratum est, quod sacerdotes, oportet literarum tam sacrarum, quam secularium esse peritos. Nunc quaeritur, an secularium negotiorum oporteat eos habere peritiam. Hanc praealti esse necessariam multis rationibus probatur. Debent namque praelati subditi non solum spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vi autem praelati haec omnia plene possint perficere, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam: ut eorum cautela & ecclesiae serventur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrantur. Unde quidam in episcopum electus, a Beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur, ne ejus occasione res ecclesiae dilapidarentur.

C. I. ¶ Secularium negotiorum imperitis non sunt in episcopos ordinandi. Sic enim scribit Gregorius clero & nobilibus Neapoli, lib. 6. epist. 40.

Petrus d' diaconus, quem a vobis electum asseritis, omnino (ut dicitur) simplex est: & nostis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui; qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subditorum utilitate, & cautela sciat esse sollicitus.

DISTINCTIO XL.

Oportet e quoque episcopum esse ornatum, & hospitalem. Ornamenta episcopalia, virtutes debent intelligi, quae a Domino ei repraesentantur, cum dicitur, [Sacerdotes s. ejus induam salutari.] Unde in veteri g. testamento variis vestibus ex praecepto Domini sacerdotes ornati leguntur: quia multimodis virtutibus debet splendere verus pontifex, ut gratias conferat decorum, quem ab eo non accepit. Non enim licet, sed vita, & mores sanctorum faciunt sacerdotem. Unde ex suscepro officio non licentiam peccandi, sed necessitatem bene vivendi se noverim affectos.

a. al. non fugere. b. abest ab originali. c. al. minus. d. Anst. lib. 6. cap. 13. Polyg. lib. 2. tit. 1. e. 1. tom. 3. f. Psal. 132. g. Exod. 28.

C. I. ¶ Officium sacerdotii non confertur, sed adimuntur peccandi licentiam.

Unde Symmachus Papa ait.

Non a nos beatus Petrus, sicut dicitis, a Domino cum sedis privilegiis, vel successores ejus, peccandi judicamus licentiam suscepisse. Ille perennem meritorum aeternam cum hereditate innocentiae misit ad posterum. Quod illi concessum est pro actum luce, ad illos pertinet, quos par conversationis splendor illuminat. Quis enim sanctum dubitet esse, quem apex tantae dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritum, sufficiunt, quae loci decessore praestantur. Aurem claros ad haec fastigia erigit: aut qui eriguntur, illustrat.

¶ Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, est in libro quem pro Symmacho Eusebius diaconus scripsit: prae, Symmacho nomine citatur, quod eum librum Symmachus, & universa quanta Synodus pro causa Symmachii habita sic approbavit: cui parum ei eum Synodus, & Apostolicum decretum auctoritatem tribuerunt.

C. II. ¶ Filii sanctorum sunt, qui exercent opera eorum.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1.

Non b est facile stare loco Pauli, & tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium: quia hinc i dicitur, non sanctorum filii sunt, qui tenent loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum.

¶ Quia hinc i. Hec usque ad finem non sunt inventa apud B. Hieronymum, ex quo tamen, aut ex ejus dictis, citant ceteri colledores.

C. III. ¶ Morum nobilitas, non loci, vel generis sacerdotum notificat.

Item Gregorius.

Nos c qui praesumus, non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innoscere debemus: necurbium claritate, sed fidei puritate.

C. IIII. ¶ Non loca, vel ordines, sed merita nos disjungunt.

Item Gregorius ad Anastasium presbyterum, lib. 6. epist. 29. vel c. 103.

Non d loca vel ordines creatori nostro proximos faciunt: sed ei nos merita bona jungunt, aut mala disjungunt.

C. V. ¶ Magnitudo peccati, vel dignitatis quemque fortiter deprecatur.

Item Ioannes Chrysostomus, [id est, auctor operum imperfecti in Mattheo, b. milia 40. ad c. 21.]

Homo Christianus fortiter cadit in peccato propter duas causas, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis.

C. VI. ¶ Damatur Apostolicus, qui sua, & fraternae salutis est negligens.

Item ex dictis e Bonifacii i martyris.

Si f Papa lux, & fraternae salutis negligens; deprehenditur inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper a bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos catervatum secum ducit, primo mancipio gehennae, cum ipso plagis multis in aeternum vapulaturus. g. Huius culpae istis redarguere praesumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus, a nemine est iudicandus, nisi deprehendatur a fide devius: pro cuius perpetuo statu universalitas fidelium tantò instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animadvertit propensius pendere.

a Polyg. l. 3. tit. 7. b Insa 2. q. 7. c. non omnes. Polyg. lib. 3. tit. 8. Burch. l. 1. c. 207. lvo p. 1. c. 321. c Burch. l. 1. c. 208. lvo p. 5. cap. 32. Polyg. l. 3. tit. 7. d Polyg. ibid. e al. gestu. f lvo p. 1. c. 23. g. al. vapulaturus.

1 ¶ **Dictis Bonifacii**] *Nauclerus Genes. 26. testatur hoc fuisse dictum Bonifacii martyris. Verum Deus dedit presbyter Cardinali, tit. Apostolorum in Eudexia, tempore Victoris Pape III. libros quatuor de rebus ecclesiasticis composuit, qui in bibliotheca Vaticana seruantur. Et libro 1. cap. 231. ex gestis (sic habent etiam multi Gratiani codices, & Ivo) Bonifacii martyris, & Archiepiscopi Maguntini, sedis Apostolice legati, hac sanctissimi illius viri de Romano Pontifice, ac sede Apostolica verba refert. in quibus est hoc caput: Et quidem ex antecedentibus, & sequentibus valde illustratur. Sancta Romana ecclesia privilegio specialis auctoritatis divinitus, & humanitus caput omnium ecclesiarum post Christum Iesum effecta, secundum Antistitis vel rectoris sui qualitatem, & valetudinem afficit totius Christianitatis membra, ut illius incolumitati sua respondeant incolumitate, & congaudeant: & nihilominus eius languoribus suo languore consentiant: & sicut eius gloria iuxta Apostolum a conglorificantur, sic eius dejectione deiciuntur, ut illud propheticum in eo precipue compleri deprehendatur. [Omne b. caput languidum, & omne cor marrens, a planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas.] Et revera tanta reverentia apicem prefate Apostolice sedis omnes suspiciunt, ut nonnullam sanctorum canonum disciplinam, & antiquam Christiane religionis institutionem magis ab ore precessoris eius, quam a sacris paginis, & paternis traditionibus expectant: illius velle, illius nolle tantum explorant, ut ad eius arbitrium suam conversationem & ipsi remittant aut intendant. Quod si, ut summopere sibi & omnibus expedit, zelo domus Dei sine intermissione tabescens, fidelis dispensator & prudens existens, Deo & hominibus, opere & sermone irreprehensibilem sese conservare studuerit, ut vere fatear, universum penes mundum secum attonitum, & sollicitum post Deum currere facit, ex utroque sexu populos diversae professionis, conditionis, & aetatis cateratim Domino suo super omnia bona ipsius constituendus ducit. Si vero sua & fraternae salutis negligens deprehenditur, inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper a bono taciturnus (quod magis officit sibi & omnibus) nihilominus innumerabiles populos cateratim secum ducit, primo mancipio gehenna, cum ipso plagis multis in aeternum vapulaturus: cuius culpas istae redarguere praesumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus a nemine est iudicandus, nisi forte deprehendatur a fide devius: pro cuius perpetuo statu universitas fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animadvertunt propensius pendere. Salvo enim divinae omnipotentiae mysterio, ut dignum est, loco ab ipso secundo, illud B. Iob. c. non incongrue aptari sanctae Romanae Ecclesiae potest. [Si destruxerit, nemo est qui aedificet: & si incluserit hominem, nullus est qui aperiat ei: si continuerit aquas, omnia siccabuntur: & si emiserit eas, subvertent terram.] nec immerito: cum ipsa specialius in Petro caeli terraeque retinet habenas. Haec cum omnium fidelium in Christo spiritalis sit mater, nemo debet renuere illius feriri disciplina, vel emendari censura, iuxta illa proverbialia d. Salomonis. [No dimittas legem matris tuae, liga eam in corde tuo iugiter: qui enim abiecit disciplinam, infelix est: & stultus homo despicit matrem suam.] & rursus 2. [Est maledictus a Deo, qui exasperat matrem: & maledictio matris evadit fundamenta.] illa utique quae arrogant, s. aversa a sede illius cui dictum est. [Tu g. 21. Lertus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam.] & super arenam concupiscentiae carnalis, seu humanae praesumptionis, proban-*

a 2. Corinth. 1. b Esa. 14. c Iob. cap. 12. d Proverb. 1. 6. 17. e Ecclesiast. 3. f fortasse [arroganter. g Matth. 16.

tur posita: cursus tui minimè prosperatur, si a tuo fonte dividatur.

C. VII. ¶ *Non ordines, sed vita meritis Des commendans.*

Item Augustinus ad Valerium, epist. 148.

4 **Nic** a omnia peto, ut cogitet religiosa prudentia tua, nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & laxius, & hominibus acceptabilius episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctorie, atque adulatorie res agatur, sed nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius. ¶ Item b. nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio: sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo nosse Imperator jubet. Quis autem iste sit modus, nec a pueritia, nec ab adolescentia mea didici, & eo tempore, quo discere ceperam, vis mihi facta est merito peccatorum meorum. Nam quid aliud existimem nescio, ut secundus locus gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non noveram.

C. VIII. ¶ *Corruptur, & ad terram sacerdotium trahitur, nisi legaliter, & iuste servetur.*

Item Ildorus.

Sicut viri, & mulieris digna conjunctio unum facit matrimonium, & sicut duorum copulatio unum perficit corpus; ita clericatus, & sacerdotium unum faciunt presbyterum, & electio & consecratio unum faciunt episcopum: quae omnia unum efficiunt corpus: quod citius corrumpitur, & ad terram trahitur, nisi legaliter servetur, nisi iuste vivatur laudetur.

C. IX. ¶ *Gratia non locus salvat animam.*

Item Ambrosius, lib. de paradiso, c. 4.

5 **Illud** e autem animadvertere, quia extra paradysum vir factus est, & mulier intra paradysum: ut ad veritas, quod non loci, non generis nobilitate, sed virtute unusquisque gratiam sibi comparat. ¶ Denique extra paradysum factus, hoc est, in inferiore loco, vir melior invenitur: & illa, quae in meliore loco, hoc est in paradiso facta est, inferior reperitur.

C. X. ¶ *De eodem.*

Item Gregorius lib. 6. reg. epist. 5. seu c. 169.

Quilibet, d. occulta Joca sine gratia Dei animam salvare non possunt: quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus electorum. Nam Loth e in ipsa perversa civitate fuit iustus: in monte peccavit. Sed ista cur dicimus, cum majora noverimus? Quid enim paradiso jucundius? quid caelo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de caelo peccando cecidit.

C. XI. ¶ *Eodem.*

Idem.

6 **Adam** s. primus homo pro peccato de paradiso eiectus est: hoc est, quia Dei nobilitatem a se dejecit, nobilitate loci privatus est.

Primo libro B. Gregorii in Ezechielem, homil. 9. leguntur haec verba, quae non nihil ad hanc rem facere videntur: Quia autem loca mentem non muniunt, ipse humani generis primus cecidit, quia & in paradiso cecidit.

C. XII. ¶ *Non est verus sacerdos omnis, qui nominatur sacerdos.*

Item Ioannes Chrysostomus, [id est, auctor operum imperfecti, in Matth. hom. 43. ad c. 23.]

6 **M**ulti sacerdotes, & paucifacerdotes; multi operum, pauci opere. Videte ergo, quomodo sedetis super cathedram, quia non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram; non locus sanctificat hominem,

a Ansel. lib. 6. cap. 196. Ivo part. 6. c. 379. b Ansel. l. 6. c. 114. c Quo loco illud adverte. orig. d al. Quamlibet. e Gen. 14. f Burch. li. 1. c. 206. Ivo p. 5. c. 20.

sed homo locum; non omnis sacerdos sanctus, sed omnis sanctus sacerdos. Qui a bene sederit super cathedram, honorem accipit ab illa; qui male sederit, injuriam facit cathedrae; ideoque malis sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. In iudicio enim sedens, si quidem bene vixeris, & bene docueris, omnium iudex es, si autem bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator eris. b Nam bene vivendo & bene docendo, populum instruis, quomodo debeat vivere: bene autem docendo, & male vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare. Idem c. ¶ Quicumque desideravit d primatum in terra, inveniet confusionem in caelo, nec i Inter servos Christi computabitur, qui de primatu tractaverit, nec unusquisque eorum festinet, quomodo aliis major appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur; quoniam non qui major fuerit in honore, ille est iustior: sed qui fuerit iustior, ille major. Conversatio ergo melior est desideranda, non dignior gradus.

¶ Nec inter] In loco indicato legitur, ut inter servos Christi non sit de primatu certamen, nec unusquisque; &c. Sed obstitit glossa, ne mutaretur.

DISTINCTIO XLI.

¶ **E**cce quisquis oportet sacerdotem esse ornatum moribus. Sed praeterea oportet illum esse ornatum in exterioribus, habitu videlicet & inessu: habitu, ut nec fulgidus, nec sordidus se vestibus ornent. Ut enim ait Hieronymus, i nec affectata sordet; nec exquisita delicia laedem parvum, quod tam de vestibus, quam de cibi intelligendum est.

¶ Hieronymus] Ad Eustochium de custodia virg. sic scribit, nec affectata sordet, nec exquisita munditia conveniunt Christiano. Ad Nepotianum quoque in eandem fore sententiam, vestes pullas aequae devita ut candidas, ornatus ut sordet pari modo fugienda sunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redoleret.

C. I. ¶ Per vestibus eorum, cum quibus vivimus, etiam uti debemus alimentis. Unde Augustinus ait lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 10.

¶ **Q**uisquis e rebus praetereuntibus restrictus utitur, quam se habent mores eorum, cum quibus vivit, aut imperans i, aut superfluous est. Quisquis vero sic eis utitur, ut metas consuetudinis bonorum, inter quos versatur, excedat, aut aliquid significat, aut flagitiosus est. In omnibus enim talibus non usus rerum, sed libido utentis in culpa est. ¶ Quid igitur loeis, & temporibus, & personis conveniat, diligenter attendendum est, ne temere flagitia reprehendantur. Fieri enim potest, ut sine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis pretiosissimo cibo sapiens utatur, insipiens autem foetissima gula flamma in vilissimum olus ardeat, & famius f. quisque maluerit, more Domini g. pisce vesci, quam lenticula, more Esau h nepotis Abraham, aut ordeo, more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis sunt plebaeque bestiae, quia vilioribus alimentis vescis. Nam in omnibus huiusmodi rebus non ex earum rerum natura, quibus utimur, sed ex causa utendi, & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum, quod facimus.

¶ Intemperans] Apud sanctum August. & Ivenem legitur: temperans. Sed ob glossam non est mutatum.

C. II. ¶ Non cibum, sed appetitum in culpa est. Idem super epistolam Iovanni.

¶ **D**eliciae quilibet, si absque desiderio percipiuntur, non officiant: & viles cibi appetenter accepti, im-

pediunt profectum abstinentiae. David a enim aquam male concupitam, effudit: & Helias b carnes comedit. ¶ In operibus beati Augustini, aut impressis, aut manuscriptis, qua habitus ad manus venerunt, haec non sunt inventa. Ceterum apud Prosperum de vita contemplativa, l. 2. cap. 12. eadem fere leguntur: Nec deliciae quilibet, si absque desiderio percipiuntur, officiant: & viles cibi plerumque abstinentiae profectum, si appetenter accipiuntur, impediunt. Hinc est, quod sanctus David aqua in se concupiscentiam castigavit; atque eam sibi a suis oblatam, ne desiderio suo ex ea satisfacere videretur, effudit: & sancto Helix perceptio carniarum non concupita, non nocuit.

C. III. ¶ Contra sua infirmitatis consuetudinem, aliquibus cibis ac vitis uti non cogantur. Idem de verbu Domini secundum Matthaeum, serm. 5. c.

¶ **N**on cogantur divites pauperum cibis vesci: utantur consuetudine infirmitatis suae, sed doleant aliter se non posse: si consuetudinem mutant, aegrotant. Utantur superfluis, dent inopibus necessaria: utantur pretiosis, dent pauperibus vilia.

C. IIII. ¶ Aequanimitas tolerandi, non usus vel abstinentia cibis iustitiam facit. Idem lib. 2. quast. Evang. c. 11.

¶ **Q**uod d dicit Dominus in Evangelio e, [Iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis.] offendit filios sapientiae intelligere, nec in abstinentio, nec in manducando esse iustitiam, sed in aequanimitate tolerandi inopiam, & in temperantia per abundantiam non se corrumpendi, atque oportune sumendi, vel non sumendi ea, quorum non usus, sed concupiscentia reprehendenda est. Non enim interest omnino, quid alimentorum sumas, ut succurras necessitati corporis, dummodo congruas, in generibus alimentorum his, cum quibus tibi vivendum est. Neque quantum sumas, interest multum: cum videamus aliorum stomachum citius saturari; & eos tamen illi ipsi parvo, quo satiantur, ardent, & intolerabiliter, & omnino turpiter inhiant: alios autem plusculo quidem satiari, sed tolerabilius inopiam perpeti, & vel ante ora positas epulas, si id in tempore opus sit, cum tranquillitate aspicere, neque tangere. Magis ergo interest, non quid, vel quantum alimentorum pro congruentia hominum, atque personarum suar, & pro suar valetudinis necessitate quis capiat, sed quanta facilitate, & serenitate animi careat, cum his vel oportet, vel necesse est carere. ut illud in animo Christiani compleatur, quod Apostolus f dicit. Scio & nimis habere: scio & abundare: ubique & in omnibus imbutus sum, & saturari, & esurire, & abundare, & penuriam pati: omnia possum in eo, qui me confortat.

C. V. ¶ Temperantia ciborum & vestium, non dissolutio eorum laudatur. Item ex concilio Gangrensi, c. ultimo.

¶ **P**arsimoniam g cum veste humili non reprobamus: sicut etiam ornatum praeter corporis i diligentiam infucatum laudamus. Dissolutos autem, & fractos in vestibus inessus non recipimus: & domos Dei honoramus & conventus, qui in his fiunt, tanquam sanctos, & utiles recipimus: pietatem in privatis domibus non concludentes, sed omnem locum in nomine Dei edificatum honorantes: & congregationem in ecclesia factam ad utilitatem communem recipimus, & bona

a 2. Regum 23. b 3. Regum 17. c ad illa verba. [prece, & dabitur vobis.] sed paulo aliter. d Ivo part. 4. cap. 23. e Matth. 11. & Luc. 7. f Philip. 4. g Ivo part. 1. cap. 221.

a 1. Petr. 3. b al. es. c Iud. homilia 23. ad c. 20. d al. desiderat. e Ivo part. 4. cap. 24. f Ivo. l. 2. c. 193. g al. sumis. h Luc. 24. h Gen. 21.